

Arhitectura medievala romaneasca

Castelele si catedralele care formeaza o imagine tipica, chiar daca simplificata, a Evului Mediu vestic din punct de vedere arhitectural, a corespondent, in lumea romaneasca, mai ales prin conacele vremii. Cele mai multe edificii construite au disparut, datorita trecerii timpului sau distruse de razboaie, cutremure, incendii. In arhitectura medievala, influentele curenților vestice pot fi regasite, in masura mai mare sau mai mica, in cele trei tari locuite de romani. Ele sunt mai puternice in Transilvania, mai slabe in Moldavia, in forme absorbite de traditia bizantina locala, si inca mai putin vizibile in Valahia unde incepand cu secolul XIV arhitectura s-a bazat pe interpretarea locala a modelului bizantin.

Bisericile de stil bizantin se caracterizează prin: planul cruciform care reiese din apariția absidelor în pereții laterali, împărțirea în trei încăperi: pronaos, naos si altar, ultimele doua despărțite între ele prin catapeteasmă, acoperișul în formă de bolta arcuită, prezența unei cupole centrale ridicată deasupra naosului în care este pictat Hristos Pantocratorul, contrastul evident dintre aspectul exterior simplu și sobru și interiorul bogat ornamentat prin picturi sau mozaicuri. Sculptura este foarte săracă, prezentă numai la ornamentarea ferestrelor, ușilor și coloanelor.

In Tara Romaneasca si Moldova s-au ridicat o serie de biserici in asa numitul "plan treflat", in varianta "triconcului", de origine bizantino-sud-dunareana. In mare, bisericile construite in acest plan urmeaza impartirea traditionala a bisericilor de rit bizantin ortodox: pronaos - de regula patrat, - naos, cu doua abside laterale, iar in mijloc se ridica o turla, - si absida altarului, spre rasarit. Acestui tip ii apartin bisericile manastirilor Vodita, Tismana si Cozia, din a doua jumatate a secolului XIV, cea din urma situandu-se printre cele mai de seama creatii arhitectonice din intreg sud-estul european, servind ca model pentru o buna parte din bisericile de mai tarziu.

Biserica Sf. Nicolae (domneasca) din Curtea de Arges - de la mijlocul secolului XIV - este conceputa dupa planul "in cruce greaca inscrisa", creatie a arhitecturii bizantine din epoca Comnenilor, un monument exceptional sub raport artistic.

Biserica Sf. Nicolae (Curtea de Arges)

In Moldova, biserica Sf. Nicolae din Radauti, ctitoria lui Bogdan I (c. 1359-1365), are planul unui edificiu romanic, basilical, unic in arhitectura moldoveneasca, fara turla, are calotesemisferice, ancadramentele usii si geamului gotice si acoperisul romanic cu contraforturi gotice. Biserica Sf. Treime din Siret, din aceeaasi perioada, introduce in Moldova planul triconc, este ultima dintre realizările cu influenta bizantina are plan longitudinal cu exedra laterale, lobat prezinta elemente decorative din traditia populara -cu discuri ceramice facute dupa modelul tesaturilor.

Semnificativ pentru stilul gotic transilvănean, printre monumentele păstrate până în zilele noastre, în ciuda tuturor deteriorărilor, putem cita Biserica Neagră din Brașov (secolul 14 -15) în arhitectura religioasă, Castelul Bran în județul Brașov (secolul 14) în arhitectura laică. Specifice Transilvaniei de-a lungul acelor secole, au fost și extinderile și fortificațiile orașelor, creșterea lor urbană fiind bazată pe principiile funcționalității (o piață centrală cu biserică, străzi înguste cu părțile laterale unite pe aici pe acolo cu arcade), orașele Sighisoara, Sibiu, Brașov fiind marturii elocvente.

Goticul, ajuns la deplină maturitate în sec XIV (și fiind considerat stilul secolului) își pune amprenta și asupra micilor biserici ortodoxe. Este menționată și adoptarea soluțiilor constructive și decorative gotice - biserică Sf Nicolae din Rânov, edificiu cu o singură navă boltită pe ogive și prezentând contraforturi și încadrări gotice la ferestre și la portal. Arhitectura gotică din Transilvania era racordată în sec XIV la mișcarea internațională a stilului, arhitecții aducând modificări în stil gotic și unor vechi edificii romanice. De exemplu, biserică parohială din Alba Iulia, a fost transformată din stilul romanic în stil gotic, noua clădire fiind prevăzută cu ferestre largi terminate în arc frânt iar la interior cu elemente decorative specifice. Una din realizările de vârf ale goticului matur european o reprezintă catedrala evanghelică din Sebe.

Divizarea artelor plastice în țările românești era chiar mai strictă în arta decât în arhitectură, unde interferențele stilistice erau chiar frecvente, a fost cauzată de rigorile programelor iconografice impuse de religie, deși, în unele biserici ortodoxe din Transilvania, se pot observa clar lucrări influențate de curentele occidentale (picturile în stil gotic din biserică satului Strei, în prezent în județul Hunedoara, datând din secolul 14).